

План дзейнасці

грамадскага аб'яднання “Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны” на 2011 год

Мерапрыемства	Тэрмін выканання	Адказныя за правядзенне	Мерапрыемства	Тэрмін выканання	Адказныя за правядзенне
1. Асветніцка-педагагічная праца - з бацькамі, дзеци якіх пойдуть у дзіцячыя садкі і першыя класы ў 2010-2011 навучальным годзе; - з бацькамі і іх дзецымі, якія навучаюцца ў рускамоўных і беларускамоўных адукацыйных установах; - з арганізацыямі і ўстановамі з мэтай пропаганды беларускай мовы і літаратуры; - правядзенне курсаў беларускай мовы і беларусазнаўства. - звязнуцца да дзяржаўных і недзяржаўных тэлеканалаў па дапамогу ў стварэнні беларускамоўных класаў.	На працягу года	Бацькоўскі камітэт, рэгіянальныя структуры ТБМ	115 гадоў з дня нараджэння Кандрата Крапівы, народнага пісьменніка Беларусі. 160 гадоў з дня нараджэння Аляксея Парфёновіча Сапунова, беларускага археографа і краязнаўцы. 120 гадоў з дня нараджэння Язэпа Якаўлевіча Варонкі, беларускага грамадскага і палітычнага дзеяча. 130 гадоў з дня нараджэння Усевалада Макаравіча Ігнатоўскага, гісторыка і грамадскага дзеяча. 125 гадоў з дня нараджэння Змітрака Бядулі, беларускага пісьменніка. 90 гадоў з дня нараджэння Міколы Ермаловіча, беларускага гісторыка 130 гадоў з дня нараджэння Івана Іванавіча Луцкевіча, беларускага археолага, музеянаўцы і грамадскага дзеяча. 170 гадоў з дня нараджэння Элізы Ажэшкі, беларускай польскамоўнай пісьменніцы. 75 гадоў з дня нараджэння Валянціна Іванаўны Гаявой, народнай артысткі Беларусі, мастацкага кіраўніка мастацкага ансамбля “Харошкі”.	5 сакавіка	
2. Праца рэгіянальных арганізацый ТБМ па захаванні і адкрыцці беларускамоўных адукацыйных установ: збор подпісаў, лісты ў дзяржаўныя ўстановы, пікеты і інш.	На працягу года	Рэгіянальныя структуры ТБМ, Менская гарадская арганізацыя ТБМ, Сакратарыят (каардынацыя) Сакратарыят, рэгіянальныя структуры ТБМ	100 гадоў з дня нараджэння Усевалада Макаравіча Ігнатоўскага, гісторыка і грамадскага дзеяча. 125 гадоў з дня нараджэння Змітрака Бядулі, беларускага пісьменніка. 90 гадоў з дня нараджэння Міколы Ермаловіча, беларускага гісторыка 130 гадоў з дня нараджэння Івана Іванавіча Луцкевіча, беларускага археолага, музеянаўцы і грамадскага дзеяча. 170 гадоў з дня нараджэння Элізы Ажэшкі, беларускай польскамоўнай пісьменніцы. 75 гадоў з дня нараджэння Валянціна Іванаўны Гаявой, народнай артысткі Беларусі, мастацкага кіраўніка мастацкага ансамбля “Харошкі”.	27 сакавіка	
3. Супрацоўніцтва з дзяржаўнымі структурамі па пытанні выкарыстання дзяржаўной беларускай мовы, Міністэрствам сувязі па пытаннях выпуску беларускамоўнай прадукцыі.	На працягу года	Сакратарыят, рэгіянальныя структуры ТБМ	125 гадоў з дня нараджэння Браніслава Яманта, беларускага мастака.	17 красавіка	
4. Супрацоўніцтва з банкаўскімі структурамі па пытаннях афармлення на беларускай мове бланкаў, рэквізітаў і іншых банкаўскай прадукцыі.	На працягу года	Сакратарыят, рэгіянальныя структуры ТБМ	150 гадоў з дня нараджэння Ігната Цярэньевіча Буйніцкага, акцёра і рэжысёра, заснавальніка беларускага тэатра.	19 красавіка	
5. Праца з прадпрыемствамі па ўкараненні беларускай мовы афармлення выпускаемай прадукцыі.	На працягу года	Сакратарыят, рэгіянальныя структуры ТБМ	20 гадоў з дня надання Дэкларацыі аб суверэнітэце БССР статуса Канстытуцыйнага закона.	6 чэрвеня	
6. Работа па пашырэнні кола падпісчыкаў і чытачоў на “Наша слова”, “Новы час” і іншыя беларускамоўныя газеты і часопісы.	На працягу года	Сакратарыят, першэсныя суполкі ТБМ	110 гадоў з дня нараджэння Віталя Вольскага, беларускага пісьменніка.	23 ліпеня	
7. Правядзенне літаратурных сустэреч у межах кампаніі “Будзьма”.	На працягу года	А. Трусаў	80 гадоў з дня нараджэння Пятра Фёдаравіча Лысенкі, беларускага археолага, доктара гістарычных навук.	22 ліпеня	
8. Святкаванне Міжнароднага дня роднай мовы. Правядзенне пікетаў, сустэречы з чытачамі (разам з пісьменнікамі і журналістамі). Першы этап Агульнанацыянальны дыктант - 21 лютага (2-і этап - 15 сакавіка, 3-і этап - 25 сакавіка).	21 лютага 15 сакавіка 25 сакавіка	Сакратарыят, Менская гарадская арганізацыя ТБМ, абласныя і раённыя	20 гадоў з дня надання Дэкларацыі аб суверэнітэце БССР статуса Канстытуцыйнага закона.	5 жніўня	
9. Інфармацыйная кампанія з нагоды выходу 1000-га нумара газеты “Наша слова”	студзень-люты	А. Трусаў, С. Суднік	110 гадоў з дня нараджэння Віталя Вольскага, беларускага пісьменніка.	24 ліпеня	
10. Рэспубліканскі конкурс апісанняў мікратапанімічных аўтактаў “Ведаем свой край”	студзень-верасень	А. Анісім	80 гадоў з дня нараджэння Ігната Цярэньевіча Буйніцкага, акцёра і рэжысёра, заснавальніка беларускага тэатра.	5 жніўня	
11. Правесці рэспубліканскую навукова-практычную канферэнцыю па пытаннях краязнаўства і тапанімі.	студзень	А. Трусаў, А. Анісім	20 гадоў з дня надання Дэкларацыі аб суверэнітэце БССР статуса Канстытуцыйнага закона.	25 жніўня	
12. Адзначыць Сусветны дзень пазэй.	21 сакавіка	Э. Акулін	110 гадоў з дня нараджэння Міхася Зарэцкага, беларускага пісьменніка.	5 верасня	
13. Дзень гумару “Смяёмся па-беларуску”.	1 красавіка	Сакратарыят	80 гадоў з дня нараджэння Пятра Фёдаравіча Лысенкі, беларускага археолага, доктара гістарычных навук.	16 верасня	
14. Адзначыць 120-я ўгодкі выдання “Дудкі беларускай” Францішка Багушэвіча.	верасень	Сакратарыят, Сакратарыят, У. Содаль	20 гадоў таму Туванскому Савету БССР зацвердзіў назыв нашай дзяржавы “Рэспубліка Беларусь” і прыняў новыя дзяржаўныя сімвалы: герб – “Пагоня” і бел-чырвона-белы сцяг.	19 верасня	
15. Выдаць насценныя і кішэнныя календары з нагоды 120 угодкаў з дня нараджэння Максіма Багдановіча.	снеж. 2009 - студзень 2010	Ігар Марачкін, Алег Трусаў	75 гадоў з дня нараджэння Віктара Цімафеевіча Турава, беларускага кінарэжысёра, народнага артыста Беларусі.	25 кастрычніка	
16. Правядзенне 12 з'езду ГА ТБМ	кастрычнік	Сакратарыят	90 гадоў з дня нараджэння Віктара Уладзіміравіча Роўды, народнага артыста Беларусі.	10 лістапада	
17. Адзначыць наступныя даты: 150 гадоў з дня нараджэння Яўхіма Фёдаравіча Карскага – беларускага этнографа, фальклорыста і мовазнаўца.	1 студзеня	Сакратарыят	110 гадоў з дня нараджэння Міхася Зарэцкага, беларускага пісьменніка.	20 лістапада	
20 гадоў таму (у 1991 г.) Пастановай Урада БССР 7 студзеня і 25 снежня аўгустыненія нерабочымі днімі для святкавання Каляды.	7 студзеня	Сакратарыят	90 гадоў таму ў Заходній Беларусі заснавана Таварыства беларускай школы (дзейнічала да 1937 года).	7 снежня	
70 гадоў з дня нараджэння Уладзіміра Мулявіна, народнага артыста СССР і Беларусі.	12 студзеня	Сакратарыят	120 гадоў з дня нараджэння Максіма Багдановіча, беларускага паэта.	9 снежня	
60 гадоў з дня нараджэння Аляксея Міхайлавіча Літвіна, беларускага гісторыка, доктара гістарычных навук.	12 студзеня	Сакратарыят	850 гадоў таму Палацкі майстар Лазар Богаш зрабіў крыж – святыню Палацкай замлі.		
90 гадоў з дня нараджэння Івана Пятровіча Шамякіна, народнага пісьменніка Беларусі.	30 студзеня	Сакратарыят	500 гаду таму Наваградак атрымаў Магдэбургскае права на самакіраванне.		
85 гадоў з дня нараджэння Міхаила Канстанцінавіча Міцкевіча, доктара тэхнічных навук, сына Я. Коласа.	31 студзеня	Сакратарыят	80 гадоў з часу адкрыцця ў Менску Беларускага тэатра юнага гледача (у 1931 г.).		
90 гадоў з дня нараджэння Івана Паўлавіча Мележа, народнага пісьменніка Беларусі.	8 лютага		14. Адзначыць юбілейныя даты сяброў ТБМ:		
100 гадоў з дня нараджэння Яўгена Мікалаевіча Ціхановіча, беларускага мастака.	25 лютага		75 гадоў з дня нараджэння Лідзії Савік, беларускаму літаратуразнаўцу і крытыку	1 сакавіка	Сакратарыят, рэгіянальныя структуры ТБМ

Маё знаёмства з ТБМ адбылося пад час падрыхтоўкі да ЦТ па беларускай мове. Рэпетытар прызначала сустэречы ў гэтым памяшканні. Памятаю, як першы раз зайшоў на сядзібу (вул. Румянцева, 13), па шчырасці, адчуў куточкам сэрца сапраўдны беларускі дух, там ён чамусыці падаўся асабліва адчувальным нейк падсвядомасна, бо іншых подобных мейсцаў я яшчэ не ведаў.

Асабліва доўга там не празаймаўся, потым патрона было ездзіць у іншы куток Менска, але прыходзіў туды на выставу, набываў розныя кніжкі, дыскі, а самае галоўнае пашыраў кола беларускамоўных знаёмых. Потым я дамовіўся на друк сваіх вершаў у “Нашым слове”, але асабліва і не спадзяваўся што ён адбудзеца. Вельмі позна дазваўся пра яго, складана было дастаць газету.

Праз некаторы час у Кантакце віртуальна пазнаёміўся з паэтам Алексем Вярцейкам. Мне ён падаўся там хлопчыкам, але калі пабачыўся ўжывую (прэзэнтация кнігі Зм. Вішнева “Замак пабудаваны з крапіві”) мяне ён здзвіў сваёй дарослай незвычайнасцю.

Дзякуючы яму ў канцы мінулага года быў праве-

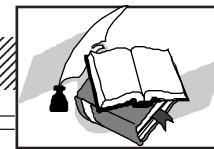
дзеныя сустэречы з Адамам Глебусам (літаратурная сустэречы); Вінцуком Вячоркам (лекцыя па беларускай мове); Пётрам Садоўскім (лекцыя па ўжыванні фразеалагізмаў ды крылатых выразаў):

Вітаў Быль, з якім я потым пазнаёміўся, узяў на свае плечы працу па арганізацыі беларускага інтэлектуальна-сплаборніцтва.

Ідея нацыянальнага адраджэння, якой займаецца ТБМ, аўгустынаўвае даволі вялікую колькасць моладзі, і яна не сядзіць на месцы. Асабіста мне вельмі цікава прысутнічаць на розных сходах, амбэркаўваниях якія таксама накіраваныя на канкрэтныя справы. Над намі лунае прапаноўка новых людзей і цікавых

Базыль Мляшкі.

Вінцук Вячорка: Сёе-тое для души ў сухім жанры граматыкі

Упершыню за гісторыю беларуска-літоўскага суседства выйшла граматыка літоўскай мовы па-беларуску. Гэта чарговае выданне серыі "ЕўраГраматыкі", дзе ўжо пабачылі свет граматыкі польскай, лацінскай, ангельскай, шведскай, латышскай, славацкай і нідэрландскай моваў, пад агульнай рэдакцыяй Л. Баршчэўскага.

Аўтар "Кароткай граматыкі літоўскай мовы" лінгвіст Вінцук Вячорка адказаў на пытанні карэспандэнта nastaunik.info.

- Навоюта граматыка літоўскай мовы па-беларуску?

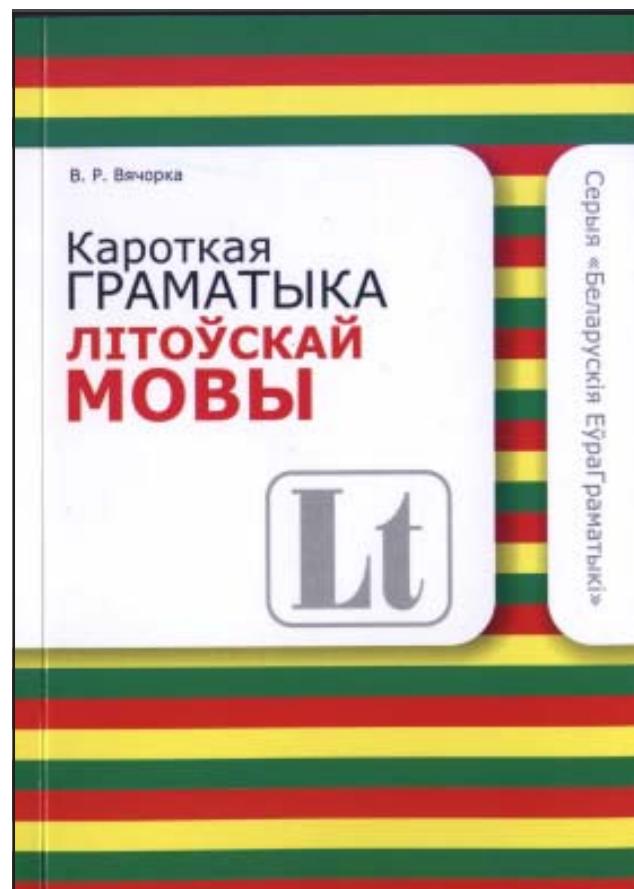
Мы суседзім прынамсі тысячу гадоў, з іх бальшыню часу пражылі ў супольнай – не самай кепской – дзяржаве. Але цягам апошніх двух стагоддзяў, калі абодва народы былі пад расейскай і савецкай акупацияй, нашыя веды адзін пра аднаго змізарнелі. Літоўцы пра нас думалі ў катэгорыях "усходняга славянства", а звычайнія беларусы запазычылі ў "старэшага брата" крыўдны для любога ўнікальнага народу выраз "прыбалты" (якім азначалі зусім розныя народы: балтавіті, якіх дык жа настала пара зноў знаёміца даўно знаёмым, асабліва праз мовы).

- Для каго вы ўкладалі книгу?

Для тых, хто бярэца вывучаць сучасную літоўскую літаратурную мову. Нягледзячы на наўку-папулярны жанр, я спыняўся на спрэчных момантах упрадавання літоўскай граматыкі; на працах у жывой літаратурнай мове. Але книга і для тых, хто цікавіцца месцам беларускай мовы ў свеце. Хаця асноўны аўтар кнігі, як і папярэдніх выданняў серыі "ЕўраГраматыкі", займаюць граматычныя выклады і табліцы, якіх паказаў нямала ўнікальных беларуска-літоўскіх паралеляў.

- У якой ступені близкая беларуская і літоўская мовы?

Літоўская мова, якая належыць да балцкай групы індаэўрапейскай сям'і, надзвычай багата граматычна і лексічна, знакамітая близкасцю гукаўога складу да моваў-прадкаў. І яна сярод усіх неславяніскіх найбліжэйшая да беларускай. Гэта вынік не толькі пазнейшых узаемаўплывуў (як беларусізмы *kvetka, cibule* ў літоўскай ці *lituanizmy dzirban, kumtak* у беларускай). Паходжанне беларускай мовы як асобнай непарыўна звязане з прысутнасцю балцкага кампаненту. То сведчыць назывы наших рэк: Нача, Лоша, Менка, Шчара, Дрыса... Літоўская

мова зберагла старажытныя граматычныя рысы, якія мова нашых продкаў таксама некалі мела (часам мае рэшткі). Гэта парны лік у дадатак да адзіночнага і множнага, будучы час дзеепрыметнікаў ды інш. А вось канчаткі *-as, -is* (якія ўспрымаюцца пабочным назіральнікам як індыкатар літоўскае мовы) дадаюцца да асновы іменных часцін мовы толькі ў назоўным склоне, у іншых склонах яны змяняюцца.

- Што канкрэтна знойдзе ў кнізе чалавек, які цікавіцца беларускаю мовою ў шырэйшым кантэксьце?

Я падкрэсліваў паралельныя граматычныя з'явы літоўскай і беларускай мовы, якія часам не маюць адпаведнікаў у расейскай ці польскай. У літоўскай клічнай форме назоўнікаў (як нашыя *Божа! браце!*) лічыцца паўнавартавым склоном. Тлумачачы літоўскай лічэбнікі для адбінення цэлага ліку з палованаю, я з задавальненнем нагадваю нашыя спрадвечныя – у дадатак да *паўтара – паўтраця* (2,5), *паўчварты* (3,5) і г.д. У літоўскай проціпастаўляючыя паводле близкасці да моўцы трох паказальнікаў, якія адпавядаюць нашым гэтым – *гэны – той*. Літоўскі дзеяслоўны чыннік – адна з трох нязменных формаў дзеяслова – близкі нашым утворэнням на *-ма*: *бегма бяжысьць, варма варыць*.

- А наколькі для вас эта была новая тэма?

Уласна кажучы, літараністыкай я цікаўлюся з маладых гадоў, нават універсітэцкі дыплом абараняў на тэмы

балта-беларускіх моўных сувязяў; адзін час чытаў беларусазнаўства для літоўцаў у Віленскім універсітэце.

- Ці штоўсці не ўвайшло ў кніску?

Літоўцы штогод ладзяць агульнанацыянальную дыктую (гэта ў іх запазычыў ідэю наш Уладзімір Падгол), і спалучаюць з ёю іншыя цікавыя моўныя конкурсы. Так, у літоўскай граматыцы вылучаецца як асобная часціна мовы *istiktukas* – форма імгненага дзеяння, накшталт нашых *зірк ці кульгэць*, але непараўнальная больш сістэмная і шматлікая. Дык вось падчас нацыянальнае дыктую 2010 года літоўцы галасавалі за самы папулярны *istiktukas* – і выбралі такі патройны *triokst pokst keveriokst*, які абазначае гучнае падзенне. Бязлігасна выдавецкая рука, уціскаючы мяне ў адведзены аўтам, скрэсліла гэты і шэраг іншых цікавых экстрапінгвістычных момантаў, але сёе-тое для душы ў сухім таблічным жанры граматыкі засталося. І падкрэслі, што належыць вялікай падзяка Амбасадзе Літоўскай Рэспублікі ў Менску, асабіста амбасадару Эмінасу Багданасу і да нядайнага часу супрацоўніку Амбасады Дарусу Віткаўскому, які падтрымліў ініцыятыву.

Гутарыла
Алена Свержань,
Nastaunik.info.

1. Вячорка В. Кароткая граматыка літоўскай мовы. – Mn.: Радыёла-плюс, 2010. – 116 с. – (Серыя "Беларускія ЕўраГраматыкі").

СЯДЗІБА ТБМ ЗАПРАШАЕ

18 лютага 2011 (пятніца)

АДБУДЗЕЦЦА літаратурная сустрэча "Шляхам любові" з **Алесем Бразунавым**, літаратуразнаўцам, паэтам, і презентацыя зборніка паэзіі "Ізмарагд"

18.00, УВАХОД ВОЛЬНЫ

АДРAS: вул. Румянцева, 13

Памёр беларускі эміграцыйны гісторык Павал Урбан

У Мюнхене на 87-м годзе жыцця памёр беларускі гісторык, актыўны дзяяч эміграцыі, колішні супрацоўнік Радыё Свабода Павал Урбан.

Павал Урбан нарадзіўся 27 сакавіка 1924 г. у вёсцы Закаліё на Лепельшчыне ў шматдзетнай сялянскай сям'і. Ягоны бацька як хутарані і гаспадар на 9 гектарах зямлі ў першыяд калектывізацыі быў зачланаў ў катэгорию „кулаўкі” і арыштаваны для вывазу.

Пасля вайны Урбан апынуўся ў лагерах для перамешчаных асобаў у Нямеччыне, там скончыў беларускую гімназію, у 1948 годзе разам з сябрамі з легендарнай „Дванаццаткі” выехаў у Вялікабрытанію, дзе працаўштваў у вугальніх капальнях.

У 1950 г. ён паступіў у Лювэнскі ўніверсітэт у Бельгіі, які скончыў у каstryчніку 1954 г. з дыпломам кандыдата гісторычных навук на падставе

SVABODA.ORG (RFE/RL)

дисертацыі „Вялікае Княства Літоўскае за часы вялікага князя Аляксандра”. Ад 1956 года працаўштваў у Інстытуце вывучэння СССР у Мюнхене. Ад 1974 да 1989 г. працаўштваў у беларускай рэдакцыі Радыё Свабода, адкуль выйшаў на пенсію.

У 1972 выдаў кнігу «У свяtle гісторычных фактаў», якая стала адказам на брашуру Л. Абэцэдараўскага «У святыне „неабвержных фактаў»» (1969). У гэтай працы П. Урбан палемізаваў з афіцыйнай савецкай гісторыяграфіяй Беларусі. У 2001 годзе ў Менску выйшла праца П. Урбана «Старажытныя ліцьвіны: Мова. Паходжанье. Этнічная прыналежнасць» (2-е выданне – 2003), прысвечаная даследаванию этнічнай прыналежнасці старажытных ліцьвінаў і гісторычнага тэрміну «Літва».

Ахвяраванні на ТБМ

- Бабраўнічы Мікола – 30000 р., г. Менск
- Міцкевіч Яўген – 10000 р., г. Менск
- Шкірманкоў Ф. – 25000 р., г. Слаўгарад
- Невядомы – 50000 р., г. Менск
- Хацкевіч Анатоль – 11000 р., г. Менск
- Саўліч Мікола – 32000 р., м. Падсвілле Глыб. р-н.
- Раманцэвіч Валянц. – 24000 г., г. Менск
- Чэчат Алеся – 50000 р., г. Менск
- Гарэцкі Радзім – 41000 р., г. Менск
- Кунцэвіч Уладз. – 20000 р., г. Н-полацк
- Фарнэль Кастьс – 6000 р., г. Н-полацк
- Кулік Анатоль – 14000 р., г. Наваполацк
- Новікаў Андрэй – 5000 р., г. Н-полацк
- Рымша Алеся – 20000 р., г. Наваполацк
- Пісарэнка Алеся – 10000 р., г. Н-полацк
- Гняткоў Валеры – 10000 р., г. Н-полацк
- Марцінкевіч Ан. – 5000 р., г. Н-полацк
- Паўловіч Віктар – 10000 р., г. Н-полацк
- Мудроў Алег – 10000 р., г. Новаполацк

Дзейнасць ГА "ТБМ імя Францішка Скарыны" па наданні роднай мове рэальнага статуса дзяржаўнай вымагае вялікіх выдаткаў. Падтрымаць ТБМ – справа гонару кожнага грамадзяніна краіны.

Присім Вашыя ахвяраванні дасылаць на

адрас, вул. Румянцева, 13, г. Мінск, 220034,

альбо пералічыць на разліковы рахунак ТБМ №3015741233011 у Аддзяленні № 539 ААТ

"Бейнвестбанка" код 739 (УНП 100129705) праз любое аддзяленне ашчадбанка Беларусбанк.

Паведамленне

Грамадскае аб'яднанне "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" УНП 100129705

адральник плацяжу

Аддзяленне № 539 ААТ "Белінвестбанк"

назва банка

Рахунак атрымальніка 3015741233011 Асабовы раҳунак 739

(прозвішча, імя, імя па-батьку, адрас)

Від плацяжу Алеся Свержань, Настаунік.info

Актыўнікі на дзеяньств. ТБМ

Пеня Разам

Плацельшчык

Грамадскае аб'яднанне "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" УНП 100129705

адральник плацяжу

Аддзяленне № 539 ААТ "Белінвестбанк"

назва банка

Рахунак атрымальніка 3015741233011 Асабовы раҳунак 739

(прозвішча, імя, імя па-батьку, адрас)

Від плацяжу Алеся Свержань, Настаунік.info

Актыўнікі на дзеяньств. ТБМ

Пеня Разам

Плацельшчык

Квітанцыя

М.П.

Калега са саюзной мовы

Шчырая праўдзівасць

Да 55-годдзя з дня нараджэння беларускага пісьменніка Уладзіміра Ягоўдзіка

Пачну з прозы: "Вяртаюся са школы. Адзін. Хлопцы ўжо разбегліся па хатах. Мне — ісці далей, ледзь не ў самы канец вуліцы. Сунуся памалу, нехаяць, знок спыняюся, пільна азіраюся вакол сябе. Нізкае, свое неба маўкліва тулыца да сіратліва застылых садоў і адразу за хлявамі непрыметна злівецца з пакатымі пагоркамі, што падступаюць да самай вёскі. На рыхай, уезджанай дарозе — ні души, і ад таго, мусіць, яна выдае чужою і нягутульнаю. Калочы пранілівы вецер, што раптам дэзье ў твар і кусае ішокі, пахне едкім гаркавым попелам, высыпаным у гародчык. Хачу і не магу паверыць, што заўтра — вясна. Так пазначана ў календары. Не скажу, што вельмі абрыдла зіма, і ўсё ж міжволі і нецярліва шукаю першыя веснавыя прыкметы..." Гэтymi цудоўнымі, трохі тужлівымі радкамі пачынаеца аповесць "Вочы начніцы" (Мн., 1989) майго цудоўнага земляка і сябра, пісьменніка Уладзіміра Ягоўдзіка. Перачытаю аповесць зноў і зноў, хоць яна напісана 25 годоў таму, бо гэты твор мяне, як і аўтара, вяртае заўсёды на Слонімшчыну да гадоў маленства. І неяк страшна становіцца, і неяк не верыцца, што нам, дарагі Валодзя, ужо за 50. Я, праўда, цешуся тым, што маладзея за цябе на пару гадоў, але чым тут цешыцца. Хутчай за ўсё мне не верыцца, што табе 14 лютага намяце ўжо 55. І за гэты час, якты і пісаў, жыццёвая завіруха з ветрам пляка цябе калоча і праніліва. Але ты не спыняюся і не спыняешся на паўдарозе, а заўсёды лечышся літаратурай, творчым і жыццёвым цярпеннем, маральнай чысцінёй і харктарам.

На Слонімшчыне ад маёй роднай вёскі да Валодзевых Кастроўчай напрамкі зусім недалёка. Але ён мала жыў і вучыўся ў Кастроўчах, бо вельмі рана застаўся без бацькоў. Яго домам быў Дзяятліўская, Зэльвенская і Слонімская школы-інтэрнаты. Некая даўно пры сустрэчы былы дырэктар Слонімской школы-інтэрната Будзіловіч сказаў: "Не вельмі праста было з гэтымі хлопцамі, уякаў з інтэрната, не слухаўся нікога". Але ад лёсу, як кажуць у народзе, не ўцячэш. І хоць жывцёвы лёс не вельмі песціў майго земляка, творчы лёс яму ўсё ж спрыйдзяй. Я яшчэ быў студэнтам-філолагам, а Уладзімір Ягоўдзік ужо тримаў у руках сваю першую кнігу апавядання і аповесці "Стронга" (Мн., 1984) з прадмовай Яўгена Лецкі. "Яго першай кнізе ўласцівы праўдзівасць, шчы-

расць і пошукувасць адначасова", — пісаў аўтар прадмовы. Гэта было так. Праўдзівасць — балючая і шчырая, віскава-юнацкая і непаўторна-запамінальная прымушала чытацца прозу Уладзіміра Ягоўдзіка, чытацца ад пачатку да канца, чытацца і думаць, чытацца і бачыцца перад вачымі тое, што апісваў твой равеснік, твой зямляк, тое, што было побач.

Праз тры гады пасля беларускага выдання першага зборніка Уладзіміра Ягоўдзіка, ягоная "Стронга" выходзіць у Москве на рускай мове ў перакладзе Валянціны Шчадрыной з прадмовай Уладзіміра Калесніка. "Галоўнае для пісьменніка — тэма чалавека, пошуку сэнсу і сутнасці жыцця ў нашым складаным свеце", — пісаў у прадмове Уладзімір Калеснік. Пісаў і зычыў маладому тады апавесціку ўзстановіцца самай.

Услед за "Стронгай" выходзіць дзесяткі новых кніг Уладзіміра Ягоўдзіка. Гэта кнігі аповесці, апавяданні, дзіцячыя казак, сур'ёзных нарысаў, рэзінзі, партрэтаў пісьменнікаў і мастакоў, кнігі аб прыродзе, зборнікі гістарычных твораў і дзіцячых п'ес і г.д. І ўсё, як сказаў некалі Янка Брыль, "мне прыемна засведчыць, з цікавасцю перачытаеца, хораша гаворачы гэтым пра сваю таленавітасць".

Уладзімір Ягоўдзік — сапраўды таленавіты і дасведчаны літаратар. Некалькі гадоў таму ён стварыў серыю "Скарбы Беларусі" і ў гэтым серыі выдае цудоўныя кніжкі для юных і дарослых чытачоў. Свет пабачылі ўжо выданні, прысвечаныя нацыянальнам паркам "Прыпяцкі", "Браслаўскія азёры", Бярэзінскому біясфернаму запаведніку, азёрам Беларусі, матылькам, ваўкам, камяням, дзясяткам, зубрам і г.д. Пісьменнік піша кнігі, сам выдае і сам распаўсюджвае па садках, школах, бібліятэках Беларусі. Нехта неяк сказаў: вучыцца ў Ягоўдзіка Уладзіміра, які не спадзяеца ні на кога, а сам піша добрыя творы і пропагандуе іх па ўсёй Беларусі. А як жа інакш? З 1995 го-

да выдаваў Уладзімір Ягоўдзік і свой прыватны цудоўны часопіс сяброў прыроды "Лесавік". Легас "Лесавік" закрыты, бо тыя ўмовы, якія выдаўцу прапанавалі ў міністэрстве друку, паставілі выданне праста на калені, таму выдаваць часопіс ужо не было сэнсу.

Але Уладзімір не спыняеца — ён па-ранейшаму працуе над родным словам, лечыцца родным словам, насе яго ў людзі. Даўгі продак пісьменніка — класік французскай літаратуры Гіём Апалінэр (Вільгельм Кастрэвіцкі) пісаў: "Мой скарб — маё слова... Мелодыя слова — цана не малая!". Чаму я тут прыгадаў Гіёма Апалінэра, продкі якога маюць непасрэднае дачыненне і да роднай вёскі Уладзіміра Ягоўдзіка — Кастрэвіч. Дзед пэдэта Гіёма Апалінэра — Міхал Апалінэр Кастрэвіцкі быў чалавекам дэмакратычных поглядаў. Разам са сваімі братамі Юзафам і Адамам прымаў удзел у паўстанні 1863 года. Адзін брат быў высланы царскімі ўладамі ў Сібір, другі — у Арэнбург, Міхалу Апалінэрю ўдалося ўцягчы разам з сям'ёй у Італію. У Рыме і нарадзіўся вялікі пээт Францыі. "Ні быў пазашлюбным сынам Ангелікі Кастрэвіцкай. Дзякуючы сваёй маці, Апалінэр назаўсёды захаваў любоў да Літвы. Магчыма, маці ці бабуля Кастрэвіцкі распавядалі Гіёму і пра Наваградчыну і пра мясцічка Кастрэвічы на Слонімшчыне, дзе праз 76 гадоў народзіца наш беларускі Кастрэвіцкі (адзін з псеўданімаў Ягоўдзіка) — Уладзімір Ягоўдзік. І я тут не перабольшшы ў, бо, насамрэч, пісьменнікам напісаны і зроблены для гісторыі беларускай культуры і літаратуры даволі шмат.

А цяпер слова пра юбіляра завяршу таксама прозай: "Суха пазвоўвае каляя плота вецер, раптам узвейвае і цярусіць шчодраю жменяю проста ў твар дробнае калочае сілво. Я не адварочаюся і нават не заплюшчуваю вачэй. Праз якое імгненне лёгка змахваю сішок буйныя кроплі і пераконваю, заптёніваю сам сябе, што гэта ніякія не слёзы, а снегавая рассталая вада, што плакаю мне, шасцілакніку, брыдка...". А мене бачацца ў дзённіку шасцілакніка Валодзія Ягоўдзіка дзве піцёркі — тыя найвышэйшыя адзнакі, якія ў свой час мы атрымлівалі ў школе. Дык з 55-годдзем цябе, дарагі мой сябра!

Сяргей ЧЫГРЫН.

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Хвіліны натхнення і святла...

Парафія св. Кірылы Тураўскага правяла сустрэчу з пісьменніцай, ганаровым сябрам Згуртавання беларусаў Канады Вольгай Іпатавай.

Вольга Іпатава, аўтар некалькіх зборнікаў вершаў, пачала свой цыкл гістарычных раманаў у маладосці, напісала першую ў беларускай прозе аповесць пра славутую святу асветніцу Ефрасінню Полацкую. Аднак у савецкія часы яна атрымала шэраг разгромных артыкулаў у прэсе, пачынаючы з "Советскай Беларуссіі". Затое ў першыя перабудовачныя часы гэтая аповесць была ўключаная ў школьнную праграму. Раман

"Апошняя ахвяры свяшчэннага дуба" пра Святых Віленскіх Пакутнікаў быў ганараваны прэміяй часопіса "Дзеяслоў" у 2006 годзе.

Слова пра творчасць Вольгі Іпатавай і яе высокую грамадзянскую пазіцыю трывалі прафесар Галіна Сяргеева, пісьменніца і майстар мастицкага вышывання Ірына Верабей, а таксама сябар Галоўнай Управы ЗБК Алеся Кот.

Цудоўны пачастунак у гонар пісьменніцы зрабіла сп. Марыя Ганько. Вяла сустрэчу старшыня парапафіі св. К. Тураўскага Надзея Дробіна.

Здымак і текст
Юркі Трубца.

ЧУЖЫЯ СЯРОД СВАІХ

28 студзеня 2011 года адбылося мерапрэемства ў Таварыстве Беларускай Культуры ў Літве - першое мерапрэемства ў гэтым годзе. Яно было прысвечана амбэркаванию падзея 19 снежня, якое адбылося ў Менску і ўскalыхнула сусветную грамадскасць. Першым выступам мастак Алег Аблажэй, ён па запрашэнні беларусаў ЗША два тыдні гасціў за акіянам. Распавяддаў вельмі цікава, адбылася сустрэча не толькі з суайчыннікамі, а і з аднакурснікамі, якія даўно выжывуць у ЗША, наведаў калі дзесяці вернісажаў сучаснага мастацтва. Мэта пaeздкі пазнаёміць беларусаў Амерыкі з мастацкімі працамі беларускага мастака з Вільні. Вандроўка адбылася дзякуючы намаганням Зянона Пазняка.

Другім выступам старшыня таварыства сп. Хведар Нюнька. Яго прамова прысвечана незаслужану забытаму дзеячу Язэпу Малецкаму. Нарадзіўся ён у 1906 годзе калі Другі, актыўна ўключыўся ў беларускую грамадскую дзейнасць, змагаўся супроты паланізациі беларусаў, за што пераследваўся польскімі ўладамі. У часе Другой Сусветнай вайны займаў адказныя пасады ў акупаванай Вільні і Беларусі, спрычыніўся да вызвалення з лагераў многіх ваеннопалонных і гарыштаваных па ільжыных даносах беларусаў. Паспяхова

праводзіў, ва ўмовах акупацыі, палітыку беларусаў ў Баранавічах і Вілейцы. Да канца заставаўся верным ідэі незалежнасці і адданым сынам беларускага народа. Пасля вайны апынуўся за мяжой, напачатку ў Еўропе, а пасля і ў Аўстраліі. У Канадзе выдаў книгу "Пад знакам пагоні". Присутныя атрымалі шмат цікавай інформацыі, упершыню адкрылі для сябе гэтую цікавую пост�ань.

Наступны прамоўца даследыў жыцця і дзеянісці беларускіх кітапісараў у міжваенны перыяд. Даклад быў прысвечаны ксяндзу Уладзіславу Чарняўскуму, якому ў гэтым годзе споўнілася 695 год з дня нараджэння. Нарадзіўся святар у вёсцы калі Гародні, служыў у розных прыходах у Вільні і на Віленшчыне, а з 1954 года і да апошніх дзён - у Вішневе, калі Валожына. Ні быў адзіным святаром, які праводзіў службу па-беларуску. "Ні быў чужым сярод сваіх.

На мерапрэемстве выступілі і гості з Менску: прафабронца Галіна Січычк, Андрэй Лары, Кастьусь Манкус. Яны расказаілі пра падзеі ў Менску, узельнікамі якіх былі і пра прадаўжэнне палітычных прэцэсій у Беларусі.

Студэнт ЕГУ Кірыл Атаманчык прэзентаваў свае кнігі пра Вільню, для тых, хто цікавіцца, яна стане бліжэй. Кнігі багата ілюстраваныя, можна вандраваць па вулічках беларускай Вільні. Свае кнігі падараваў таварысту і народні пісьменнік Беларусі Ніл Гілевіч.

На наступны дзень яшчэ адна цікавая сустрэча за філіжанкай гарбаты ў Хведара Нюнькі з Мацеем Канапацкім. Асабліва цікавымі яго ўспамінамі пра вучобу ў Віленскай Беларускай Гімназіі, захаваліся фотаздымкі гэтых далёкіх часоў нашай гісторыі. Частку гістарычных дакументаў і здымкаў М. Канапацкі ахвяраваў ТБК. 1 лютага кожны год у Вільні адзначаецца, як Дзень гімназіі. Такія сустрэчы ўзбагачаюць каштоўнымі звесткамі пра нашу гісторыю, адкрываюць новыя яе старонкі.

Леакадзія Мілаш,
Вільня, 1 лютага 2011 г.

Аўтары цалкам адказныя за падбор
і дакладнасць прыведзенай інформацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.

231300, г. Ліда, вул. Ленінскую, 23.

Газета падпісана да друку 7.02.2011 г. у 10.00. Замова № 231.

Аб'ём 1 друкаваны аркуш. Наклад 2000 асобнікаў.

Падпісны індыкс: 63865.

Кошт падпіскі: 1 мес.- 2130 руб., 3 мес.- 6390 руб.

Кошт у розніце: па дамоўленасці.

Заснавальнік:
ТБМ імя Францішка Скарыны.
Пасведчанне аб реєстрацыі № 908 ад
18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам
інфармацыі Рэспублікі Беларусь.
Адрас рэдакцыі:
231293, Лідскі р-н, в. Даліна.
Адрас для паштовых адпраўленняў:
231282, г. Ліда-2, п/с 7.
E-mail: naszaslowa@tut.by

Рэдакцыйная калегія:

Юрась Бабіч, Вольга Іпатава,
Юрась Каласоў